

Warszawa, 29 marzec 2005

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr hab. Andrzej ZOLL

RPO-486415-III/04/DB

00-090 Warszawa   Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 827 64 53

Pani
Izabela Jaruga-Nowacka
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Polityki Społecznej

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed 1 stycznia 1999 r. opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał ten ewidencjonowany jest na koncie ubezpieczonego i będzie miał wpływ na wysokość przyszłej jego emerytury. Wziąwszy pod uwagę funkcję, jaką ma spełniać kapitał początkowy, zrozumiałym jest, że sposób jego wyliczenia musi uwzględniać długość przebytego przez ubezpieczonego okresu, za który opłacane były składki.

W art. 174 ust. 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustawodawca sprecyzował, że staż ubezpieczeniowy określa się w pełnych latach, z tym, że jeżeli ubezpieczony ma więcej niż 6 miesięcy tego stażu ponad pełne lata, staż ten zaokrągla się w górę. W rezultacie, osoba, która legitymuje się trwającym co najmniej 6 miesięcy okresem opłacania składek, ma ustalany kapitał początkowy w taki sposób, jakby przepracowała co najmniej rok.

Nie została natomiast uregulowana sytuacja osób, których staż ubezpieczeniowy jest krótszy niż 6 miesięcy. Chodzi tu zarówno o osoby, których staż wynosi określoną liczbę lat i miesięcy, przy czym miesięcy jest mniej niż 6, jak i osób, których ogólny staż pracy jest krótszy niż 6 miesięcy.

Dokonana i stosowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wykładnia art. 174 ust. 9 powoduje, że w przypadku pierwszej z wymienionych grup osób kapitał

początkowy ustalany jest z pełnych lat z pominięciem miesięcy, a w przypadku drugiej grupy kapitał początkowy nie jest ustalany w ogóle.

Osoby te skarżą się do Rzecznika Praw Obywatelskich na przyjęty przez organy rentowe sposób ustalania kapitału początkowego podnosząc, że opisana wykładnia powoduje, iż pomimo opłacenia składek za dany okres, nie otrzymują należnego świadczenia.

Niewątpliwie w obecnie obowiązującym systemie ubezpieczeń społecznych występuje zależność między opłacaniem składki i jej wysokością oraz okresem płacenia, a prawem do świadczeń i ich wysokością (zasada wzajemności i proporcjonalności). Zasada wzajemności i proporcjonalności nie jest w pełni realizowana, podobnie jak miało to miejsce w poprzednio obowiązującym systemie. Oznacza to, że opłacanie składek warunkuje zarówno nabycie prawa do emerytury lub renty, jak również ma istotny wpływ na rozmiar tych świadczeń, jednakże między składką, jej wysokością oraz okresem płacenia a prawem do świadczeń i ich wysokością nie występuje ścisła zależność. Przyjęty przez organy rentowe sposób ustalania kapitału początkowego w pełnych latach pozostaje w kolizji z zasadą wzajemności i proporcjonalności składek i świadczenia, ponieważ w krańcowych przypadkach prowadzi do pominięcia przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego relatywnie długich okresów ubezpieczenia, bo sięgających prawie 6 miesięcy.

Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przewiduje w art. 53 ust. 2, że przy obliczaniu emerytury okresy składkowe ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy. Oznacza to, że przyjęty przez organy rentowe sposób ustalania kapitału początkowego jest także niezgodny z zasadą ustalania okresów składkowych, przyjętą dla potrzeb obliczenia wysokości emerytury.

Działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147), uprzejmie proszę Panią Premier o zajęcie stanowiska w kwestii zmiany przez organy rentowe sposobu ustalania kapitału początkowego.